

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XXIX. De Ecclesijs, & Monasterijs existentibus in Regnis vtriusq[ue] Siciliae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

In ciuitate Vercellensi erat Præpositura S. Stephaniani de Ciudadella, quam Paulus III Anno 1536. resignante Bonifacio de Ferreris S.R.E. Cardinali, nostræ congregationi vniuit. Verum circa annum 1581 cum Serenissimus Sabaudia Dux ciuitatem, & arcem, intra quam dictum monasterium erat constitutum, in meliorem formam, & magis tutâ reformari iussisset, illud solo est equatum, ac illius vice Præpositura S. Iusti apud Secunham nobis vniuit.

Apud Hipporediam ciuitatem erat Prioratus conuentualis S. Laurentij, ac mēbrū congr. Mortariensis. in dicto Prioratu de anno 1502. adhuc residebant canonici Regulares, quo tēpore August. Ticinens. Rector Generalis nostræ cōgregationis pro restitutione dicti monasterij, vt pote membri congregationis Mortariensis, quod cum suo capite nostræ congregationi fuerat vniuit, Alexand. VI. preces supplices porrexit, licet ob mortem Alexandri statim secutam, vniō seu restitutio effectum non habuerit, ac exinde succedentibus guerris ipse Prioratus fuerit canonicis omnino destitutus, ac illius bona vel commēdata, vel rapine exposita. Extitit in Archieuo Mortariensis, ac etiam Romano plures scripturæ authenticæ ad dictum Prioratum attinentes.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs, quæ sunt, vel fuerunt olim in Regnis vtriusque Sicilia.

Quo tempore B. Gelasius Valerij filius, & S. Augustini discipulus canonicam institutionē, à B. Angulino instauratam, à Romano deferens in Lateranensī Basilica plantauit, eodem prorsus Sanctissimi Episcopi Quodvultdeus Carthaginensis, Gaudiosus Bitunensis, cum maxima multitudine Episcoporum, Sacerdotum, & aliorum clericorū nauigijs sine velis & remigijs impostis, & ad manifestum naufragium ex Africa pulsū, vt Victor Vicentis lib. 1. scribit, magno Itatorum emolumento sospites Neapolim Campaniæ Urbem, Deo Ducē applicantes, eandem Augustinianam reformationem primū in ipsa Ciuitate, ac exinde per alias omnes vtriusque Siciliae provincias propagauerunt. Nam quod ad Neapolitanā Urbem attinet, duo ibidem clericorum secundum B. Augustini Regulam viuentium collegia ab illis fuisse instituta, antiqua illius Ecclesie tabularia, necnon etiam ciuitatis monumēta. verissimē testantur, quorum Primum fuit S. Iohannis maioris, quod, vt superius dictum est, per Magnum

Constantinum ædificatum, & per B. Syrachianum Papam, clericis more Apostolico viuentibus ibidem constitutis, fuerat dedicatum. Constitutum verò in eadem Ecclesia S. Iohannis Maioris ipsius S. Quodvultdeum cum multis sacerdotibus, & clericis ex Africana persecutione profugis, ac in ea beatissimi Patris institutum erectis, ac in multis seculis in eadem Ecclesia vigillatum historia ipsius S. Quodvultdei, tum Neapolitanæ Urbis historia à Ioanne Villano, & Ioanne Antonio Sumuntio exarata, quarum supra cap. 11. meminimus, apertissimē testantur, vt Augustinum Ticinensem nostrum omitteremus in libello de Origine & Pro cursu Christianarum Religionum hæc scribentem: *Hi quos in vna ualiditate profecutione fugientes fuit in gesta B. Quodvultdei legitur, Parthenope commigrarunt ex Africa, & in Ecclesia S. Iohannis Maioris canonicum ordinem creauerunt.* Quo verò tempore disciplina canonica ibi defecerit, authentico documento non licet inuenire, sed hoc seire parum retulerit. Alterum collegium illud fuit, quod B. Gaudiosus in suburbio eiusdem ciuitatis in strait Neritanum uocatum, in quod cum plerisque sacerdotibus, & clericis Africanis se se recipiens, sancto illudem finere quicuit, de quo cum libro primo multa diximus, superfluitatem vitantes, ad illum legentis remittimus, hoc vnum aduertentes, lohi Iulianus Mozzagrugnum, dum scribit lib. 7. de rebus gestis canonicorum regularium: *Ecclesia parochialis S. Agnelli Maioris de Neapoli fuit primitus in suburbio B. Virginis fabricata à B. Gaudioso Bitunensi Episcopo apud Africanam Episcopo, cui ad idem conuenientiam, in eo Abbacum uocatorum constituit B. Agulino, quem à poertia in Dei timore, & uoluntate uoluerunt distanter, qui optimi discipuli amulatores esse uoluerunt uirtutibus, & miras uis elarior, anno uero suo fuit Dominus uerò 1076. die 14. Decemb. sanctissimū à suo seculo migravit &c.* in quibus uerbis, quod illius pœce sit dictum, vix tot dictiones reperiantur, quæ errores. Primus, dum putat Ecclesiam à B. Gaudioso ædificatam illam esse, quæ nunc ciuitatem S. Agnelli dicitur, quam canonici congregationis S. Saluatoris Bononiensis tenent, nam illa non intra ciuitatem, sed in suburbio, quod Virginum dicitur, fuit exstructa, in loco quem fratres Prædicatores tenent, & in quo Ecclesia sub inuocatione B. Marie de Sancte nuper erectum. Vide Baronium in notis ad Martyrologium Romanum sub die 28. Octob. & Paulum Regium Vici Episcopum in Vita S. Agnelli Italico idiomate descripta. Secundus est, B. Gaudiosum monasterium monachorum instituisse, eodem successu temporum illud ad monachos uenerit, tamen quos ibi S. Gaudiosus collegit non monachi fuerunt, sed vel Episcopi, vel sacerdotes, & clerici, vt ex historia Victoris Vicentis liquet. Tertius licet non eius peculiaris, B. Agnellum illius monasterij Abbatem fuisse per

Quo tempore B. Gelasius Valerij filius, & S. Augustini discipulus canonicam institutionē, à B. Angulino instauratam, à Romano deferens in Lateranensī Basilica plantauit, eodem prorsus Sanctissimi Episcopi Quodvultdeus Carthaginensis, Gaudiosus Bitunensis, cum maxima multitudine Episcoporum, Sacerdotum, & aliorum clericorū nauigijs sine velis & remigijs impostis, & ad manifestum naufragium ex Africa pulsū, vt Victor Vicentis lib. 1. scribit, magno Itatorum emolumento sospites Neapolim Campaniæ Urbem, Deo Ducē applicantes, eandem Augustinianam reformationem primū in ipsa Ciuitate, ac exinde per alias omnes vtriusque Siciliae provincias propagauerunt. Nam quod ad Neapolitanā Urbem attinet, duo ibidem clericorum secundum B. Augustini Regulam viuentium collegia ab illis fuisse instituta, antiqua illius Ecclesie tabularia, necnon etiam ciuitatis monumēta. verissimē testantur, quorum Primum fuit S. Iohannis maioris, quod, vt superius dictum est, per Magnum

in S. Gaudiosum institutum, quomodo enim esse potuit, cum S. Gaudiosus anno 449. Neapolim Episcopus perueniret, Agnellus uerò secessit anno 576. secundum Paulum Regium, cum hoc Pontificatus S. Gregorij Papæ secundum Baroniū in notis ad Martyrologium die 14. Decemb. obierit Quartus est, B. Agnellum à S. Gaudioso eruditum anno 1076. die 14. Septemb. obisse, quod uel errorem Typographi, uel imperitiam ueteris conuincit.

Pater super dicta collegia, in quibus disciplina canonica iam ante plura secula defecit, est Petrus Aram dicitur, & est Abbatia cenocœloniæ nostræ congregationis Lateranensis, de cuius antiquitate, & priuilegijs nonnulla in sequentibus dicemus.

Quartum est S. Maritæ Pædificata nostræ cōgregationis, tum loci sanctitate, tum acris amœnitate ac salubritate super alia dictæ ciuitatis loca preuarissimum. de quo uide lib. sequenti in Congregatione Lateranensi.

Quintum est, S. Agnelli maioris, quod à B. Gaudioso Bitunensi Episcopo exstructum Iosephus Montegragnus perpetua asseruit, puto fuisse monasterium monachorum, uerum monachis institutum à Leone X. Congregationi canonicorum regularium S. Saluatoris Bononiensis anno 1575. uenit.

Sextum est S. Marie de Capellis, quod cum ueteris ordinis D. Benedicti ex libro Taxarū Apollinarum, eadem Congregationi fuit conuictam à Paulo III anno 1545. die 9. Aprilis.

Septimo super dicta Collegia est in eadem Ciuitate Collegium sacrarum Virginum canonicarū quod S. Marie Regine Cæli dicitur, & numero canonicarum, & generis nobilitate, & morum pietate inter cetera sacrarum Virginum illius Ciuitatis præcipuum, cuius regimen spectat ad Abbatem S. Petri ad Aram, & ad superiores ex nostra Congregatione.

N Duce Nola, & prope Ciuitatem est ueteris Conuēntualis nostræ Cōgregationis S. Marie ad Paricem uocatus, de cuius fundatione uide lib. sequenti.

In Ciuitate uerò Nolana est collegium in signe canonicarū nostri ordinis, quod uulgo collegiū nuncupatur, fundamē illud Comes Nolanus anno 1103. vt ex Archiuis dictæ ciuitatis colligitur. Perlocerat in eo regularis obseruantia eū magna laude, & que in illud recipiuntur, ferè oēs nobiles sunt vel ex ciuitate Nolana, uel etiā Neapolitana.

In Duce uerò Nolana in oppido, quod Laurum uocatur, est aliud collegium canonicarum nostri ordinis, quod Comitissa Nolana uxor dicti Comitis paulo ante fundauerat, & mille aureorū annorum rediditibus à prima fundatione dotauerat, quod nunc etiam sub canonica disciplina

Sancti S. Gaudiosum institutum, quomodo enim
esse potuit, cum S. Gaudiosus anno 440. Nea-
polim Episcopus pervenerit, Agnellus vero se-
quenti anno 576. secundum Paulum Regiu-
m sub Pontificatu S. Gregorij Papae secundum
Baronium in notis ad Martyrologium die 14.
Decembris obiit: Quartus est, B. Agnellus à S.
Gaudioso eruditum anno 1076. die 14. Septemb-
ris obiit, quod vel errorem Typographi, vel impe-
ritum auctoris conuincit.

Pater supra dicta collegia, in quibus disci-
plina canonica iam ante plura secula defecit, est
tertium collegium, illudque vetustissimum, quod
S. Petrus ad Aram dicitur, & est Abbatale cono-
chium nostrae congregationis Lateranensis, de
cuius antiquitate, & priuilegijs nonnulla in se-
quentibus dicemus.

Quartum est S. Mariae Pediscriptae nostrae cō-
gregationis, tum loci sanctitate, tum aeris amec-
tante, ac salubritate super alia dictae ciuitatis lo-
ca frequentatissimum. de quo vide lib. sequenti
in Congregatione Lateranensi.

Quintum est, S. Agnellus maioris, quod à B.
Gaudioso Binnensis Episcopo exstructum Iose-
phum Motragagnus perperâ asseruit. puto fuisse
monasterium monachorum, verum monachis
desertum à Leone X. Congregationi canonico-
rum regularium S. Saluatoris Bononiensis anno
1579. fuit vntum.

Sextum est S. Mariae de Capellis, quod cum
peruulso ordinis D. Benedicti ex libro Taxarij
Apostolicarum, eidem Congregationi fuit con-
cessum à Paulo III. anno 1549. die 9. Aprilis.

Pater supra dicta Collegia est in eadem Ciui-
tate Collegium sacrarum Virginum canonissarum
quod S. Mariae Reginae Caeli dicitur, & numero
canonissarum, & generis nobilitate, & morum
probitate inter cetera sacrarum Virginum illius
Ciuitatis praecipuum, cuius regimen spectat ad
Abbatem S. Petri ad Aram, & ad superiores ex
nostra Congregatione.

In Diocesi Nolana, & prope Ciuitatem est
Prioratus Conuentalis nostrae Cōgregationis
S. Mariae ad Parietem vocatus, de cuius funda-
tione vide lib. sequenti.

In Ciuitate vero Nolana est collegium insigne
canonissarum nostri ordinis, quod vulgo collegiū
nuncupatur. fundum illud Comes Nolanus an-
no 1197. vt ex Atebina dictae ciuitatis colligitur. Per-
seuerat in eo regularis obseruantia cum magna lau-
de, & quae in illud recipiuntur, ferè oēs nobiles
sunt, vel ex ciuitate Nolana, vel etiā Neapolitana.

In Diocesi vero Nolana in oppido, quod Lau-
rum vocatur, est aliud collegium canonissarum
nostri ordinis, quod Comitissa Nolana vxor dicti
Comitis paulo ante fundauerat, & mille aureorū
annorum redditibus à prima fundatione dota-
uerat, quod nunc etiam sub canonica disciplina
floret.

Ecclēsia Beneuentana Metropolitana ferè vlti-
mā ad nostra tempora regularis mansit, cuius ca-
nonici tempore quadragesimae praefertim maiori-
bus hebdomadae, cappas nigras more canonicorum
nostrae Congregationis Lateranensis in Choro
detulerunt vsque ad annum circiter 1610.

In ciuitate Beneuentana est conuētiū Abba-
tiale S. Modesti nostrae congregationis, quod sub
se nonnullas Ecclesias Parochiales habet, in qui-
bus Abbas dicti monasterij iurisdictionem ordi-
nariam exercet.

In eadem ciuitate erat vetus monasterium ca-
nonicorum regularium, cuius sit mentio in quodā
priuilegio Alexandri III. ac etiam Gregorij IX.
quod vbi esset, vel quo titulo nūcuparetur, videre
non potui: quia integrum priuilegium non ha-
bui, sed tantum illius fragmentum, quod refert
Ioānes Marquez in suo libro de Origine Fratrum
Eremitarum cap. 14. §. 8. ad sui ordinis Eremitici
antiquitatem probandam, licet non efficaciter,
cum verba priuilegij sine: *Cum in Ecclesia vestra sit
ordo canonicus secundum Deum, & B. Augustini regu-
lam noniter institutus.* Hoc priuilegium dicit reperi-
ri in Bibliotheca Vaticana inter Bullas Grego-
rij IX. numero 97. sed parum retulerit illam vi-
dere, fuisse verò in Episcopatu Beneuentano mo-
nasteria canonicorum regularium anno millesimo
trecentesimo quadragésimo quarto, constat
ex Actis Capituli eo anno Eugubij. celebrati, in
quo Prior S. Mariae Nouae de Vrbe ad illa visi-
tanda fuit designatus.

In eadem ciuitate est monasterium S. Sophiae,
quod Clemens VIII. anno 1595. canonicis regu-
laribus congregationis S. Saluatoris Bononiensis
vniuit, cum esset prius monasterium ordinis mo-
nachorum S. Benedicti.

In Diocesi S. Agathae Metropolis Beneuen-
tanae ex libro Taxarum Camerae Apostolicae est
monasterium S. Mennae, sed canonicis desitutum,
& commendatum, sicut alia innumera in
regnis vtriusque Siciliae, quorum vix nomen, ac
ne vix quidem inuenitur.

In eadem Diocesi in oppido, quod vulgo ap-
pellatur Rienso, est collegium canonissarum no-
stri ordinis vetustissimum, quae sub regulari ob-
seruantia, ac etiam sub regula, & habitu canoni-
co satis laudabiliter perseuerant.

In Diocesi Melphitana sunt quaedam benefi-
cia canonicorum regularium, quae desituta ca-
nonicis, sunt vnita mensae Episcopali, vt ex Ar-
chieuis dictae Ecclesiae colligitur.

In ciuitate Brundisio est Ecclesia S. Sepulchri
olim congregationis canonicorum regularium
S. Sepulchri Ierosolimitani, cuius sit mentio in
litteris Caesariani II. Petro Priori, & illius fratribus
S. Sepulchri Ierosolimitani directis anno 1145.
Verum congregatione extincta, dicta Ecclesia
cum alijs multis in eodem Regno existentibus
est commendata.

In oppido Barletæ Ecclesia S. Sepulchri cū suis pertinentijs ad prædictam congregationem spectabat, ex dictis literis Cælestini II. que similiter manet commēdata, vel ordini cœlesti S. Iohannis Ierosolimitani vnita, vt multa alie Ecclesie eiusdem congregationis.

In ciuitate Venusina Ecclesia S. Nicolai ad prædictam congregationem spectabat, vt ex dictis literis colligitur, quam Episcopus quidam Venusinus eidem donauerat.

In ciuitate Troie siue iuxta illam Ecclesia S. Sepulchri erat dictæ congregationis, quam nunc tenent equites S. Iohannis Ierosolimitani, & similiter Ecclesia S. Theodori iuxta portam ciuitatis Beneuentanæ, ex dictis literis Cælestini II.

In eadem ciuitate Troie monasterium S. Nicolai fundatum per Nicolaum Decanum Ecclesie Troiana, de quo Innocentius III. in epistola ad Archiep. Sipontinum libro 1. fol. 198.

In Diocesi Milletensi prouincia Regine in Calabria Prioratus insignis S. Marie de Balnearia, vulgo della Bagnara membrum Abbatie S. Marie de gloria, de quo videlicet lib. 3. cap. 30.

In actis Capituli Prouincialis Eugubij celebrati designatus est Visitator pro monasterijs, & locis conuentualibus canonicorum existentibus in Apulia.

VI. In Mari Adriatico propè Theatinam Diocesim sunt infulæ Tremitanæ olim Diomedæ in quarum maiori est cœnobium S. Marie cū arce munissima nostræ congregationis. Abbas Tremitanus in dictis Insulis iurisdictionem ordinariam spiritualem, & temporalem, & vtrunque gladium habet, ac etiam in terris litoris adiacentis, & inter Barones Regni Neapolitani numeratur, & incedit. De monasterio Tremitano vide quæ dicuntur lib. sequenti.

In Ciuitate Lauicani est Abbatiale cœnobium nostræ congregationis S. Marie nouè olim de Frifa vetustissimū, de quo libro sequenti plura.

Apud Ciuitatem Vellanā in Prouincia Capitanæ, est etiam vetustissima Abbatia S. Marie de Calena, quam nostræ congregationi vnuit Eugenius IV. anno 1446.

In extremis partibus Calabrie, quæ Messanam Ciuitatē vltra Phariū aspicunt, in oppido, quod vulgo Bagnara nuncupatur, fuisse olim præcipuum collegium canonicorum regularium, testantur tabularia Ecclesie Cathedralis Cephaludensis in Regno Sicilia vltra Pharam constitutæ: illa enim Ecclesia priusquam in Cathedralē erigeretur, eiusdē collegij membrū fuisse perhibetur, vt ex relatione ab illius Ecclesie canonicis habita, & ad me transmisa nuper accepi, fertur enim idem collegium aliud monasterium intra Messanam Ciuitatem sibi subiectū habuisse, de quo nihil certi habere hæcenus potui.

VII. In Regno vterioris Sicilia Ecclesia ipsa Cephaludensis, quæ nunc est Cathedralis, à

prima illius fundatione fuit canonicorum regularium ordinis D. Augustini, sub quo ordine vique in præsens permanet, licet ab initio non esset Cathedralis, sed simplex collegiū canonicorum regularium, quod Rugerius Sicilia comes, deinde Rex opere magnificentissimo, & Regia munificentiā verè digno crexit anno Dominicæ Incarnationis 1148. Regni verò ipsius anno 18. quemadmodum sequentes versus in apud maiori illius Ecclesie musiuo inscripti indicant.

Rugerus Rex egregius plenus Pietatis
Hoc statuit templum, motus zelo Diuini atq.
Hoc opibus ditas varijs, varioque decore
Ornat, & amplissimas in Saluatoris beuere.
Ergo struitor meritis Saluatori adules,
Vt sibi subueniens conferret curæ de mado.
Anno ab Incarnatione Domini M. C. XLVIII.
Regni eius XLIII. hoc opus misit saluum esse.

Scribit vero Syluester Maurolicus in suo libro quem mare Oceanum omnium Religionū adtulauit, ipsam S. Saluatoris Basilicam ab eodem Rugerio magnificentissimè ornata, duobus nimirum turribus campanarijs, & picturis pulcherrimis musiuo elaboratis, necnon duplici mastileo porphiretico pro se, ac ceteris Sicilia Regibus illius Successoribus, quæ postea Fredericus II. Imperator ex dicta Ecclesia ad Palermitanā transiit, ac etiam canonicos regulares Augustinianos in dicta Ecclesia ab eodem Rugerio constitutos, quibus iuxta Ecclesiam claustrū edificauit, quod vsq; in præsens tenent, subdit etiam dictos canonicos regulares Syracusanam Ecclesiam olim tenuisse, in qua S. Zosimus floruit regularis canonicus, & postmodum Syracusanus Episcopus, quod se in antiquis Chronicis manserupta legit affirmat, quanquam non desit, qui Ecclesiam Syracusanā non canonicos regulares, sed D. Benedicti monachos tenuisse asserunt.

In Ciuitate Messana erat Prioratus S. Crucis nuncupatus cum Ecclesia pulcherrimè exornata, quæ anno 1537. Ferrantes Gonzaga Sicilia Prærex cum alijs duobus, & viginti Ecclesijs sub specie Ciuitatis muniendæ, solo sequente edē Syluestro Maurolico tradente in Congregatione S. Sepulchri Ierosolimitani, ad quam illi Prioratus spectabat, quæ ob causam loci canonicis regularibus fuit delinitus. Prioratus verò ad Ecclesiam S. Pelagie translatus, & commendatus, qui ad nominationē Regis Catholici confertur.

In Ciuitate Plateæ nūcupata est alter Prioratus S. Andree eiusdem congregationis Dominici Sepulchri, quem Simon Buzhæ Comes cum Thomasia illius coniuge anno Domini 1066. multis Villis, & prædijs, ac etiā nonnullis Ecclesijs attributis fundauit, & dotauit: qui Prioratus ad nominationem à Rege Catholico factam, Prioribus fiduciarijs, quos vocamus Commendatarios confertur, eodem Syluestro Maurolico

referente in Congregatione Dominici Sepulchri Ierosolimitana.

Præter collegiū vero Canonicorum memoratum, sunt in Regno Sicilia vltra Pharam nonnulla Collegia Sacramentalium Canonissimum Congregationis Vallis Viridis nuncupata, quarum præcipuum est S. Catharine Vallis viridis, Ordinis S. Augustini olim extra Ciuitatem Messanam à quodam Regni Cypri fundatum, postea circa annum 1400. intra Urbem sub titulo S. Marie, & S. Catharine Vallis Viridis translatum, quod erat caput ceterorum monasteriorum canonissimum eiusdem Congregationis in Regno Sicilia existentium, nimirum S. Lucie Vallis Viridis Paternoritanæ, monasterij Vallis Viridis in Taormina, & in Castro veteri: quæ monasteria per Abbatissam sanctæ Catharine Messanenſis visitantur. De his plura idē Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Sicilia multa collegia canonicorum habuisse, quibus deficiente, cum prædictæ Catharine Messanenſis visitantur. De his plura idē Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Sicilia multa collegia canonicorum habuisse, quibus deficiente, cum prædictæ Catharine Messanenſis visitantur. De his plura idē Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Sicilia multa collegia canonicorum habuisse, quibus deficiente, cum prædictæ Catharine Messanenſis visitantur.

In Diocesi Agrigentina reperitur monasteriū ordinis canonicorum regularium D. Augustini, quod dicitur S. Spiritus de Calato. Verum putandum est esse commendatum, vel ex regulari ad aliam secularem translatum. Eius autem mentio habetur in libro Taxarum Cameræ Apostolicæ.

CAPVT TRIGESIMVM.

De Propagatione Ordinis Canonicorum Prouincijs, & Regnis Hispaniarum, & Primò de Ecclesia Cesar-Augustiana S. Marie de Pilari, siue de Columna nuncupata.

In Prouincijs, & Regnis Hispaniarum existunt adhuc Ecclesie canonici ordinis vetustissimæ, pluresq; olim extiterunt, quarum notitia post generale diluuium Saracenoꝝ, quod omnes penè regiones Hispaniarum inuasi, vel in ruinis adificiorū, vel in membris Ecclesiarū, & libris Historicorum fideliter seruat, quæ ipsam canonicū institutum à sanctissimis Apostolis plantatum, & à beatissimo Patre nostro Augustino reformatū,

referente in Congregatione Domini Sepulchri Ierosolimitana.

Præter collegia vero Canonicoꝝ memorata, sunt in Regno Siciliae vltra Pharam nonnulla Collegia Sanctimonialium Canonissarum Congregationis Vallis Viridis nuncupata, quarum præcipuum est S. Catharina Vallis viridis, Ordinis S. Augustini olim extra Ciuitatem Messanam à quadam Regina Cypri fundatum, postea circa annum 1200. intra Vrhem sub titulo S. Mariz, & S. Catharinæ Vallis Viridis translatum, quod erat caput cæterorum monasteriorum canonissarum eiusdem Congregationis in Regno Siciliae existentium, nimirum S. Lucie Vallis Viridis Paternorum, monasterij Vallis Viridis in Taormina, & in Castro veteri: quæ monasteria per Abbatissam sanctæ Catharinæ Messanensis visitabantur. Deijs plura idẽ Maurolicus in congregatione Vallis Viridis: ex quibus etiam deducit, dictam congregationem in Regno Siciliae multa collegia canonicoꝝ habuisse, quibus deficientibus, cum prædictæ canonissæ regimen permutassent, etiam habitũ nonnullæ mutauerunt, reuera nihilominus regula D. Patris Augustini, ac etiam rochetto, quod in festis solemnioribus, præsertim cum ad Sacramentũ Eucharistiz sumendum accedunt, in signum pristinillarum professionis, & institutionis, seruant.

In Diocesi Agrigentina reperitur monasteriũ ordinis canonicoꝝ regularium D. Augustini, quod dicitur S. Spiritus de Calato. Verum puto illud nunc esse commendatum, vel ex regulari ad illam seruilem translatum. Eius autem mentio habetur in libro Taxarum Cameræ Apostolicæ.

CAPVT TRIGESIMVM.

De Propagatione Ordinis Canonicoꝝ in Prouincijs, & Regnis Hispaniarum, & Primò de Ecclesia CesarAugustana S. Mariz de Pilari, siue de Columna nuncupata.

IN Prouincijs, & Regnis Hispaniarum existunt adhuc Ecclesie canonici ordinis vetustissimæ, plaresq; olim extiterunt, quarum notitia post generale diluuium Saracenoꝝ, quod omnes penè regiones Hispanoꝝ inuasit, vel in ruinis & difficiorũ, vel saltem in membranis Ecclesiarũ, & libris Historicorum fideliter seruator, quæ ipsum canonicũ institutum à sanctissimis Apostolis plantatum, & à beatissimo Patre nostro Augustino reformatũ,

in prædictis prouincijs Hispanoꝝ ab antiquissimis temporibus, ipso B. Augusti adhuc superflute propagatũ, fide certissima demonstrat: ex quibus vt antiquissimum cenobium Siletanũ apud Toletanam ciuitatem omitam, quod era. 462. id est anno Christi quadringentesimo vigesimo quarto, asertus autor Historiz sub nomine Flauij Lucij Dextræ, & alij nonnulli Historici sub B. Augustini Regula exstruãũ aiunt: vnã nunc referam antiquissimam, & inter omnes Hispaniarũ Ecclesias dignissimam, Angelicis manibus Præcellens Dei Genetricis in CesarAugustana ciuitate erecta, & S. Mariz Maioris, siue de Columna vulgo de Pilari nuncupatam, de qua cum multa præclara, & memoranda quã plures viri docti tradiderint, illud certè non reticendũ, quin pro diuino miraculo mea quidem opinione recitandum, quod Sacre Theologiz Licentiatũ, & eiusdem Ecclesie regularis canonicus Michael Cerito in præfatione librorum Ioannis Trullo de ordine canonicoꝝ elucidato scribit, ipsum ordinem canonicum per D. Iacobum Apostolum semel in dicta Ecclesia plantatum nullis vnquam etfi difficillimis temporibus interruptum, vsque ad sua tempora stetit. De huius sacratissimæ Ecclesie antiquitate nonnulla superius cap. 11. notauimus, de cuius miraculosa fundatione, Sanctoꝝ Martyrum, & confessorũ reliquijs in eadẽ quiescentibus viris, sanctitate, ac dignitate, necnon etiam eruditione illustrissimis, vel ab illa profectis, vel etiam eidem Ecclesie præfectis, & tandẽ de illius priuilegijs, & super cæteras Ecclesias Hispaniarum eminentia nunc aliquid dicturo, tot profectio, & tam præclara, veridicisq; testimonijs roborata scribenda occurrunt, quæ si vellem ex integro percensere, non vnicum capitulum, sed integrum, illudque non exiguum volumen, me scribere oporteret. Quam ob causam tum rei, tum etiam temporis compendium facturo, illud tandem animo insedit, cæteris omnibus impresentiarum ommissis vota, & motiva hic ad verbũ exscribere, quæ lata fuit pro Priore, & canonicis eiusdem Angelicæ beatæ Mariz Maioris de Pilari, in Curia illustrissimi Domini Iustitiæ Aragonum S. C. M. Consiliarij super iure præcedendi Capitulares, eorumq; Syndicos, & Procuratores Ecclesiarum cathedralium Regni Aragonũ exceptis duntaxat Capitularibus Sedis Metropolitanæ, in Comitijs, & quibuscumq; congregationibus Aragonũ anno Domini 1605. & typis edita Madriti apud Ludouicum Sanchez anno MDC. VI. omissa tamen præfatione, ac etiam additionibus marginalibus, ne pro vna sententiã, integrum librum exscribere cogamur. Ea verò talis est:

IN Dei nomine Amen. Nouerint vniuersi, quod anno computato à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo quinto apud ciuitatem CesarAugustana Regni Aragonum, in Camera consilij fuerunt presentes illu-

11.

strissimus